

Indochine Union postale
Un an... 3000 Un an... 3000
Six mois... 1800 Six mois... 1800

Annales Légales

8000 la ligne de 6 points sur justification
de 9 autres quelle que soit la page.

Annales Commerciales
On traite à forfait

Dông-Pháp Thời-Bảo

DI A BAN
No 2166
Bing Phap
Moi nam... 8000
Nen nam... 5000

NAM THU HAI SO 128
NGAY THU SAU
4 AVRIL 1924
Chu-bat: LE-SUM
Tong-ly kiêm Chu-Bat
NGUYEN-KIM-DINH

Le Courrier Indochinois

東法時報

MOI TUAN XUAT BAN 5 LẦN NGÀY THỨ HAI, THỨ TƯ, THỨ SAU

BẢO QUẢN

71, đường Mac-Mahon, 71

SAIGON

Điện thoại (Téléphone)
80: 324

Mua báo phải trả tiền trước
Mandat và thư để gửi cho
M. NGUYEN-KIM-DINH

Bao báo và vận chuyển báo hàng là một sự
cần thiết và phải trả tiền trước

THÈ TÌNH

CÓ CAY ĐĂNG MỚI NÊN NGƯỜI HOÀN TOÀN
NHON CÁCH

Tình thường thế gian, bất
câu là người trí kẻ ngu, ai ai
cũng đều ham muốn sự giàu
sang vinh hiển mà trốn tránh
sự khổ nghèo đáng cay khổ
cực.

Phàm cuộc đời có khổ mới
nên người, vì sự nghèo khổ
đáng cay nó làm cho mình bền
lòng gan chí để đặc nước đời
tập quen tánh nết, nhờ vậy mà
lần lần trở ra con người thông
thạo.

Như một người kia sanh
trưởng nhàn nhàn vì tiện,
biết phận mình, nghèo khổ
khó khăn, không nơi nương
thế, không chỗ cậy thân, thì
đâu có dám ở ăn kiêu hãnh, mà
cũng không dám làm điều chi
tác tệ buông lung, mở miệng
thì lựa những điều khiêm cung
lễ nghĩa, còn làm thì chọn
những việc ngay thẳng thật
thà. Vậy mà còn lo sợ kẻ ghét
người không ưa hàng ngày, có
đâu rồi rảnh mà tính đến việc
bất lương. Một năm chỉ cần
lo sợ cứ xử với chúng không
vừa lòng, có đâu đến quý.
Cho nên phần nhiều người khó
hèn nhờ vậy tập quen tánh
nết mà trở nên người nho nhã
khiêm cung hoàn toàn lễ nghĩa.

Lời xưa có nói Sanh u ưu
hoạn, tử u an lạc, nghĩa là: sự
buồn rầu lo sợ không thêm sự
sống cho con người, còn sự an
phần dật lạc nó làm hại cho
con người. Bởi vậy cho nên
những người hoàn toàn như
cách phần nhiều nhờ sự khổ
nghèo cay đắng mà nên. Lại
những nhà giàu sang rần rạt
ngày nay đó, phần nhiều cũng
là xuất thân nơi nhà vì tiện,
đầy cam go khổ nhọc mới dựng
nên cơ nghiệp lớn lao.

Chẳng những sự nghèo hèn
cay đắng nó làm cho con người
khôn ngoan giới giản mà thôi,
nó lại còn làm cho mình thiếu
đáng nhơn tinh thể cổ, rộng
thấy xa nghe kia nữa, vì con
người có hoạn nạn truân
chuyên mới rõ thấu lòng anh
em chòm xóm, có bác anh em,
người nào phải người nào
quấy, người nào tốt người
nào xấu. Chờ nơi gì mình
giàu có, ruộng có bay thẳng
kiến, vườn có chạy ngay
đuôi, nhà ngan đầy dục, ngựa
tốt xe cao thì thiếu chi người
bợ đỡ, chặc nghĩa mua nhơn
thì có biết ai là phải ai là
quấy.

Lại nhà giàu có rần rạt ít
hại kiến kẻ người, muốn nói chi
thì nói, làm chi thì làm, không
lo sợ ai thương ghét cho nên
phần nhiều người giàu có lại
an tiếng nơi khiêm khiêm cung
rồi lâu ngày thành quen tánh
nết. Vì vậy mới có câu Phú
qui bất giữ kiêu xa nhi kiêu
xa tự chi (chẳng phải người
giàu sang kiêu cần phủ táng,
mà tự nhiên sự kiêu căng phủ
táng nó đến cho người giàu
sang). Mà người nghèo hèn
cũng ít mang điều bất lương
hại nghĩa, vì mang chữ nghèo
mang lo sự thốn thiếu không
rồi có đâu mong đến sự nguyệt
hoa hoa nguyệt như mây
người giàu sang quyền thế,
giết vợ của người kia, ép con
gái của kẻ nọ, cho nên sự bĩ
hoại phong tục phần nhiều ở
nhà no-ám oai quyền mà ra.

Cho nên cũng nghĩ sự nghèo
hèn cay đắng là một ông thầy
dạy mình rất kỹ, làm cho mình
thiếu đạo nhơn tinh, hầu để
đặc nước đời.

T. V.

VĂN-UYÊN

QUẢ THƯỢNG TỈNH-QUAN
CỔ-MỘ CẨM TẠC

Trời đất một năm mấy thu đông,
Hồi nơi hay rừng một Trường-Công.
Thổ lùn ác là gan chí-l,
Đã nếu rồi lập đầu anh-hùng.

Phan-xuân-Thảo
HÒA NGUYEN VÂN
Xương, thịt nài cái trời mây đông,
Đanh là sự rặng đống Trường-Công.

Le-Sum

KY GIỮ M. TRẦN-MINH-ĐỨC
Cây-Đào (Biên-hoa)

Lặn thiết tìm đầu máy chực niên,
Cánh khuya náu rừng như tam liên:
Hố thần làm khách siêu Hổ Hổ,
Ngóng nguyệt khêu cầm bốn Thủy-tiên:

HỒNG-DINH.
GIANG HỒ CẨM THUẬT
Trông xa Châu-độc mấy mươi ngàn,
Ở dưới Gò-lông luôn thổ-thần:

NG. VĂN-QUAN.

THÈ TỤC NHÂN DÀM

Chư khâm quan có biết thảng cha
Tô-Vân chững, hôm rày thấy có
cứt búi trong ổ Đông-Pháp bôn
bôn. Thiết thảng cha lục lo làm
phất phơ, chuyện gì của ai nó cũng
lương lại chất chứa trong bụng,

chờ nên chững có khi nào gặp tôi
mà không có chuyện nói. Tuy vậy
mà khâm, chững hề nói huyền. Mà
những chuyện ra nói đã có lý và
lại đi tặc cười. Như bữa hôm qua
đầy gặp tôi trước Tòa-bộ Giadinh,

— Chuyện chi rặng lá, dúi vẫn
thế nào nói nghe lừ côi.
— Chuyện tranh Cai-tông, không
dài không vắn, không đủ không
háy.
— Tuồng chuyện chi rặng lá,
chờ cái đó cũng thường tình. Tôi
hàng thấy mỗi khi có khuyết cái
phở-tông, ban-biện hay là Hội-dồng,

— Thật đời hàng có như vậy,
song việc tôi muốn thuật cho anh
nghe đây không phải vậy. Đây tình
là người có chức ra tranh cử hàng.

— Người có chức còn tranh gì
nữa?
— Số là trong tỉnh Giadinh có
khuyết một vị Cai-tông, lý ứng
thầy Phò lên thầy Cai mới phải
mà không biết họ sắp đặt thế nào,

— Máy ai trông khoai đất này,
nghe nói ông Đức Tuấn, ông Phan
Tuân, thầy Hai Thông, Hội-dồng
Thung, C. M.
— Anh chặc có lẽ biết tài đức của
mấy ông chứ? Tôi nghe nói ông
Đức Tuấn là người giữ đạo Thiên-
chúa, nếu làm Tổng rồi bất tiện cho
làng khi lý thần bài xã. Chẳng
những vậy mà ngài công thập niên
giáo hóa, nay mới đã cao tể đã
môn, Nhà-nước đã cho hồi-hư
dưỡng lão, ước lẽ an nhân dưỡng
chỉ mới phải. Mà nói mà nghe,

Hương truyền

Hoa to lạ lùng

Một người nước Đức mới gặp ở
củ-lao Phi-luật-Tân một cái hoa to lạ
lùng, người bôn-thờ gọi là « bo-bo ».
Hoa ấy hay mọc ở trên đầm nước
cao từ 1 ngàn cho tới 2.000 thước. Mỗi
một chùm hoa đo được gần ba mươi
thước bề mặt (3 m). Mỗi cái hoa cân
nặng hơn 10 ki-lô. Hoa ấy có lẽ là vua
chúa các loại hoa trên mặt đất này.

Cây lớn quạ chừng

Ở tại nghĩa địa tỉnh Lande Patry
có hai cây cổ thụ lớn lạ lùng. Một cây
chân-vi đo được 11 thước và một cây
12 thước. Cây ấy sống có hơn 750 năm
rồi. Có người thuật chuyện lại rằng:
năm 1870 có một toán quân Pháp 12
người bị bệnh giặc rượt, nhờ chúng
trón trong bóng cây ấy mà khỏi chết.
Sau quân Pháp lại cứu cho hai cây
ấy thoát khỏi tay quân giặc đang toan
tính cắt hai cây ấy làm củi.

300 cái bàn ăn tiệc dọn
chung quanh cái thùng rượu

Cái thùng rượu ở Heidelberg đã
ôn quá rồi nhưng mà còn thừa cái

thùng của công-ty đặc rượu ở xứ Ca-
lifornia mới đóng rồi đây. Người ta
tính từ khi khởi công đóng đến khi
đóng rồi, có 2 năm trời, và đóng bằng
thứ gỗ có tên gọi là « Redwood ».
Những cái thùng toàn bằng thép và
cân nặng 18.000 ki-lô. Bề cao 11 thước
45 phân, bề chân-vi là 23 thước rưỡi,
chứa được 241 ngàn lít rượu.

Dao bén như gươm

Ta thường thấy mấy người Lào hay
mang một con dao dài lông thông bên
lưng, gần một thước rưỡi, hơi cong
cong, lưỡi như lưỡi phẳng mà hình
giống cây gươm. Con dao ấy không
ai định chắc giá được. Như muốn mua,
thì kêu người bán dao đem dao đến
rồi lấy bực đồng chông cao lên. Người
bán dao rặng hết sức chém chông bực,
hồ dứt mấy đồng thì con dao giá cũng
mấy đồng, chớ không được trả lên trả
xuống gì nữa. Dao Lào cái nào cũng
bén ngọt như dao cạo, người Lào hay
mang theo mình để làm khi-giải mà
chống cự với thú dữ. Hễ cho một lát
dao thì thú dữ cũng phải chết ngay.
Bỏ một cái cũng đi đời đến cả cốp!

Đánh máy thật tài

Ở bên Nhiêu-Do mới đây có bày ra
cuộc thi đánh máy chữ viết (dactylo-
graphie) có nhiều người ra dự thi và
thiên hạ đến xem cũng đông lắm.
Người đánh máy giỏi hơn hết là M.
Georges Hessfeld kỹ này phải chịu
thua một người con trẻ tuổi là M. Albert
Tangora, năm nay mới 20 tuổi; sinh
đất tại xứ Paterson (Huê-kỳ) tập đánh
máy hồi bảy tuổi.
Trong một giờ đồng hồ Tangora đánh
được 9.120 tiếng và mỗi một phút đồng
hồ thì đánh được 147 tiếng.
Trong cuộc thi này anh ta nhận cái
mũ chữ đôn 41.000 lần nghĩa là mỗi
giây (second) thì nhận 12 lần.
Tangora đánh máy thật lạ lùng kết
sức, chớ thường thường người ta đánh
mỗi một phút đồng hồ chỉ được 35 tiếng
mà thôi còn anh ta đánh đến 147 tiếng.

Công văn lược lược

NGHỊ-RIỆP:
Thầy Trần-V. Ngạn, Thông-phán hạng ba
ở Tân-Đào được phép nghỉ sáu tháng kể từ
ngày 10. X. III 1924.
THIỆN-ĐỒ:
Ông Dương-Hàn, Thâm-biện hạng năm
nghech Sual-phê Namk, mãn kỳ nghỉ này
lập đi giúp việc tại Tòa-bộ Giadinh.
THƯỜNG-THƯỜNG:
Thầy Lê-văn-Thúc Giảng, ở. Ấu-lũ Trưng,
đang học sử Đông-pháp đang giúp việc tại
Sở Học-hành được thăng chức Giám-học hạng
trừ.
Roi hình
CHO THÈ NHỎ XEM
Thứ bảy 5 Avril, chiều 5 giờ rưỡi hội
Ngồi giáo hó-học sẽ rớt hình tại nhà hội
Khuyết-học 42 rue Roland Garros cho trẻ
nhỏ con các hội viên Khuyết-học xem

BÔNG HUỆ VÀ BƯƠM BƯỚM

Le lis et le papillon
Admirez l'azur de mes ailes,
Disait au lis majestueux.
Un papillon présumptueux,
On trouver les couleurs plus vives
et plus belles.
Le lis répond: insecte vil et fier,
D'où te vient, cet orgueil étrange.
As-tu donc oublié qu'hier,
Reptile encore obscur, tu rampais
dans la fange.

Hồng Huệ và con bướm bướm
Bướm kêu bông Huệ bảo rằng:
Hãy coi sắc cánh tôi bằng trời xanh
Huệ rằng: loài khốn hời tanh,
Sao mày làm phách khoe mình
với tao.
Mày quên hôm trước rồi sao?
Là sâu hèn hạ gốc rào bò quanh.

Người đặt truyện này chú ý rằng
đời. Phàm con người, khi giàu sang
chàng đến quên lý lẽ bản, mà như
là chẳng nên khi nhơn ngoạ vật như
là kẻ dưng tay mình phải nhớ khi
trước cũng nghèo khổ, đời rạch như
người ta vậy. Nếu mình quên cơn cực
cối rừ, an ở kiêu ngoạ sát xược thì chi
cho khỏi có người biết rõ gốc rễ mình
họ khai lý ra mà mang xấu.
Thiết ở đời có nhiều người kiêu
hãnh như con bướm-bướm nói trên
đây vậy, khi gặp bông Huệ thì thì
kiêu căng sát xược, ngoạ vật kiêu-ngom,
coi như mình khác loại vậy. Bởi thấy
sự quyền thế bày giờ, không ngờ lại
sau lưng nên quên đồng quên giống.
Nhiều người ngỡ rằng ngày nay mình
sang giàu, sự sa g giàu quyền thế nó
chờ lập cái lối trước của mình nên
mới ở quyền cây thế, chớ nào để đâu
có người biết dạng tâm sự của mình.
Như người ta làm thành thì còn lối
bằng ở thế ở quyền làm quá bụng người
ta, thì một ngày kia người ta lại nhìn
cho sao? Chặc sao cũng bươi móc ra
cho thiên hạ rõ biết, thì chứng ấy lấy
sự sang giàu mà chược cái xấu ấy
há đáng sao? Phải biết phần mình
xưa vậy nay vậy mà sửa mình,
an ở hiền từ, trao đời đức hạnh,
kính ái chuông sĩ thì thế tình cũng
làm tai nạn mặt diếc gián diếm bỏ
qua cho được. Nói cho cùng mà nghe
đầu có ai bươi móc việc mình ra, thì
lại chẳng có người ra cang gián cho
sao? Lại chẳng có người khuyên bảo
giùm cho rằng: Đã biết thảng ấy, con
ấy, trước xấu xa nghèo khổ mặc dầu
mà nay nó đã biết xét, cái tai qui chánh,
an ở hiền mông, kính già chuông trẻ,
thương khó giúp nghèo thì cũng chược
được kịp trước của nó. Nếu mình

an ở như vậy ai lại đi soi bói
việc mình làm chi, trước đã thất
công, sau cũng vô ích, vì thế thường
hay nói: ai tăng giận lấy người
dung, di hồn con đi mà đừng
đn com. Ngạc có một điều hề đưa liễu
nhơn mà đặc thế rồi, đừng lên xe
xướng ngựa, đừng kẻ bầm người thưa
thì nó lại quên hết; quên cội rễ gốc
gát, quên cho lời là con cật ruột, bậu
bạn, dục nhó có một điều khi hèn hiếp
khác khác bực dân lạnh dạng tau cho
đầy tai tham mà thôi.
Ở đời những đứa như vậy thì có ai
mà kính trọng bao giờ, tuy trước mặt
thừa thừa dạ dạ cho sao lung sáo
cũng những trẻ. Mà nó tuy chưa thấy,
chỉ tai nó cũng từng nghe, sao nó
không biết hổ mà sửa mình? Và lại
xưa nay hề đưa liễu nhơn thì có đưa
tiền nhơn theo bợ đỡ; ấy là một giống
một loại với nhau, hề gần nhau thì
tâm đầu ý hiệp nên theo a dua câu
nữ dạng câu cat hùm mà dọa chúng
chờ người quân tử có ngó đến nghe
đến thì cang lại thêm hổ thãm, hổ là
hổ cho nhó cho giống, một người làm
xấu cả bọn mang ơn.
Đưa tiền nhơn ở như vậy, thì có
khác chi con bướm-bướm mới nói
trước đó. Bởi tánh sát xược mà bị
bông Huệ bươi móc tâm sự của hàng
ra cho thiên hạ biết.
Mô phật, bấy lâu bản tăng mầu
thiền vui đạo việc thế lập ng, nay
nhơn đọc truyện này thấy tích tôn
bướm-bướm mà nhớ lại sự thế lúc
lần tăng say đồng đồng trần, nó khi
lưu cho bản tăng phạm phạm giải
cấm cũi xin bôn điều niệm tình dung
thứ.

Cờ bạc

Nói cho phải, từ ngày Nhà-
nước trong dụng ông Arnoux
làm Quận-ly sở Mật-tham đến
nay chẳng những là quân trộm
cướp ở Saigon Cholon Giadinh
bớt đoạt tài hại mạng mà cho
đến ở lực-chúa nghe danh ngài
càng khiếp vía. Thật dân tình
mà đêm nằm an giấc cũng nên
cảm ân nghĩa ngài.
Duy còn có một môn cờ-bạc
cho hay ngài tâm tâm trừ khử,
nhưng bất chớ này họ bày chớ
khác, dẹp chớ họ họ họ chớ
kia, mà nghĩ đầu cho mình làm
mật-tham cũng phải điên đầu,
vì châu-thành thì lớn thiên hạ
niur nôm, phở phường như
đồng cùng khổ mà độ dầm, cho
nên tại Saigon lòng này cờ bạc
hồng phật làm, — từ sáu giờ
cho đến sáng ngọ — vậy giờ
trông sở mật-tham dẹp trừ
thần-binh, thì khách lữ quán mới
hết mộng lấp ló.

Tàn-học

Trong một nước đầu lớn như nước
Tàu nước Nga, hay là nhỏ như nước
Thoại nước Bỉ, mà muốn cho được
trở nên giàu có mạnh mẽ, không ai
hùn hiếp xâm lấn bờ cõi, hoặc làm
trở ngại các quyền lợi trong việc kỹ-
nghệ thương-mại của nước mình, ấy
cũng như có quốc-dân biết nghĩa-vu
làm tốt, biết sửa loạn làm trị, biết
thương yêu đồng giống, biết nung
đứ điều dắc, biết binh vực lợi quyền cho
nhau mà nên vậy.
Trong đám quốc-dân ấy, có bực lão-
thành mà cũng có bực thanh-niên chơn
lớn. Bực lão-thành cũng như gốc cây
cổ-thụ, rễ ăn bám xuống đất rất sâu,
tuy cội rễ sâu ngoài đất, song đứng
vững giữa trời đồng, mà giữ gìn n-
nếp nước-nhà cho bền chắc. Còn bực
thanh-niên thì ví chẳng khác chi những
nhánh, những lá, những hoa, những
trái, cánh đẹp hoa xinh, rực rỡ màu
trời, ngựa một mà vui cười cũng
sương sa tuyết đổ.
Ôc các nước văn-minh những bực lão-
thành, bấy tám mươi tuổi, già cả mà
còn sức khỏe, không chịu kể đến đến
câu lão già an chí, mà lại sốt sắn việc
nước việc dân, mong lòng về quyền
lợi chung, nên thường ra gánh vác
những cái trách nhiệm rất lớn lao, để
chung trí hiệp lực với bực thanh-niên
mà sửa trị nước nhà mà giao-thuộc
ngoại quốc. Như ở bên Đại-pháp quốc,
quí quan Poincaré, Clémenceau, Joffre
vân vân tuổi hạt cườm cao, trí tài càng
lắm, cho nên phụng thờ nước nhà khi
mặc nhiều phen dời đảo, làm đầu
cho bực thanh niên, hưng lợi trừ hại

